

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΤΟΥ Κ. ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΗΛΙΑΣ ΖΕΡΒΟΣ ΙΑΚΩΒΑΤΟΣ. Η ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΤΥΠΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΤΑΝΗΣΟ ΚΙ' Η ΠΡΩΤΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΤΗΣ

ΣΤ'.

Η δυσπιστία του Ιακωβάτου στα ελληνικά πράγματα εκδηλώθηκε και στην επανάστασι του 1862 καταφανέστερα. Αντιστάθηκε τότε στο ψήφισμα της 'Ενώσεως που προτάθηκε στα 1862 στην 'Ιόνιο Βουλή. Η στάσι του αυτή προκάλεσε κατάληξι στους ριζοσπάστας της 'Επτανήσου. Πολλοί έβριθαν τα μάτια τους κι' αυτός ο Βαλαωρίτης σ' ένα λόγο ποίδησε τότε, εκάτως τη στάσι του Ιακωβάτου. Άλλοι προχώρησαν ακόμη πιο πέρα και σε κάποια συνεδρίασι ακούσθηκε εναντίον του ή φοβερή φράσι: «ΕΙΣΑΙ ΠΡΟΔΟΤΗΣ!» 'Αλλ' ο Ζερβός επέμεινε στη γνώμη του και για το πρόσωπο της 'Ενώσεως και για τους άλλους ενωτέρους κοινωνικούς λόγους, που προηγουμένως αναφέραμε. Όπως οι ελιζαβετιότεροι και φραγκομάντεροι 'Επτανήσοι της εποχής εκείνης, όπως ήταν ο εθνικός ποιητής Διονύσιος Σολωμός, ο Βοδάβας Αγιάνης, ο Άνδρας Λαζαράτος, ο Πολυλάς, αυτός ο Ι. Μομφερράτος και πολλοί άλλοι, έτσι κι' ο Ιακωβάτος θεωρούσε «*πρώτη την 'Ενωσι και παρακινδυνεύειν*». Αποβλέποντας στις σκευωρίες της διπλωματίας, καθώς και στην κοινωνική κατάστασι της ελεύθερης 'Ελλάδος, αμφέβαλλε πολύ για το σκοπίμο κι' επίκαιρο της 'Ενώσεως. 'Εκείνο δε που είπε ο Γιάδιστον στο Λομβάρδο, πως «*οι 'Επτανήσοι εινε πολύ πιο προηγμένοι από άπορι πολιτισμού και πρόδου από τους άλλους 'Ελληνας, πως διαφέρουν από κοινωνική και νομοθετική διαμόρφωσι και πως η 'Ενωσι ήταν σφάλμα για τότε τουλάχιστον*» — ο Ιακωβάτος κι' οι

άλλοι που προαναφέραμε, το γνώριζαν πολύ καλύτερα. 'Εγνώριζε ακόμη ο Ζερβός πως η 'Επτανήσος είχε προσφερθεί στον Όθωνα από τα 1861 και πως ο βασιλεύς εκείνος δεν τη δέχθηκε, μη θέλοντας να θυσιάση ολόκληρο τον 'Ελληνισμό σε μιάν αγγλική προσφορά, πούθετε ως προϋπόθεσι την άεσασίτητα της Τουρκίας. 'Αλλά τόνον ο Ιακωβάτος, όσο κι' οι άλλοι που προαναφέραμε, δεν είσασοσθησαν κι' έτσι οι ριζοσπάστες κι' οι φανατικότεροι έννοτικοί άφέθηκαν ελεύθεροι να δράσουν.

Ο Ιακωβάτος δεν έλαβε πια ενεργό μέρος στις προσπάθειες για την 'Ενωσι και δεν εφρόντισε για τις εκλογές της 13ης Βουλής, καθώς κι' ο Μομφερράτος. 'Αλλ' η γραμμή πούχε χαράξει ο Ζερβός, συνεχίστηκε από τους νεότερους. Ο Λομβάρδος, ο Καλλίνικος, ο Παδοβάς, ο Σ. Κουφής, ο Άριστοτέλης Βαλαωρίτης κι' οι άλλοι, σε κάθε περίστασι έπεκαλούντο τα φώτα του κι' έφεσαν ως παράδειγμα τη μαρτυρική ζωή του. Κι' ο ίδιος ποτέ δεν άντέδρασε στην 'Ενωσι. Πάντοτε έπενέβαινε για να λύση διαφορές, για να μειώση τις αντιπάθειες και ν' άμβλυνη τα πάθη άνάμεσα στους ριζοσπάστες και τους μεταρρυθμιστάς. 'Ετσι και πάλιν ο Ιακωβάτος γίνιχε ο κύριος μοχλός της 'Ενώσεως. Η άκτινοβολία που εκσάρπεν η προηγούμενη δράσι του, ο εόθης και τιμός χαρακτήρας του, ή ελιζοίνενα και το θάρρος του εξακολουθούσαν να επιδρούν πάνω στους ανθρώπους πούχαν άναλάβει να πραγματοποιήσουν την 'Ενωσι. Τ' όνομά του αναφερόταν με σεβασμό σ' όλες τις συζητήσεις. 'Ηταν ένγγυσι κι' ο λαός δεν έννοούσε να χωριστή από τον έλεκτό του. Ο Ιακωβάτος ήταν σύμβολο. Και πως ήταν δυνατό να μην εινε σύμβολο, ο ήρωικός εκείνος Κεφαλληνίτης, πούχε τη δύναμη να φωνάξει στους πολιτικούς ραδιούργους της εποχής του, τους καιτερότερους σίχους; :

'Υποκριται, μισόκαλοι, άγύρτες, ραδιούργοι με τους μεγάλους έρεπά, με τους μικρούς κακοῦργοι. Μνησικακοί, ανήθικοι, άπιστοι, λαοῦδροι στην άρετή άναίσθητοι, στο φθόνο έσωφόροι!
 Πώς ήταν δυνατόν, ο πολιτικός που σπηλιτσε τους δημοκράτους με τους παρακάτω σίχους, να μην εινε ο έλεκτός και το άγλύσιμα του λαού; :

Δαί πως σε προδίνουνε και σὺ δεν τὸ γνωρίζεις, κι' ὠστόσο τὸς προδότης σου για φίλους τὸς νομίζεις! Τη γλώσσα σου ἔμαθανε, σὲ παίξουν σὲ γελοῦνε! Ἐσὺ πιστεύεις σὰ μαρὸς κι' ἔμεινι σὲ πλουῖνε!
 'Ηταν τόση ή επιβολή που άσκούσε άπάνω στο λαό της Κεφαλληνίας, ὠστε, καιτοι δεν συμπάθησε στην 'Ενωσι, καιτοι προσοικκώς αυτός άδιόφορος, στις εκλογές της 13ης Βουλής πήρε τους περισσότερους ψήφους και ήθε πρώτος στη σειρά της έπιτυχίας. 'Ως γνωστόν, ή Βουλή εκείνη είχε ὠρισμένο σκοπό: την ψήφισι της 'Ενώσεως και κατόπιν την άντιπροσώπεισι της 'Επτανήσου στην 'Εθνοσυνέλευσι

των 'Αθηνών. Ο Ιακωβάτος, αν και τόσο τμητηκά εξέλέγη βουλευτής, όμως αποποιήθηκε και πάλιν την εκλογή. Μιά και δεν πίστευε στο επίκαιρο της 'Ενώσεως, δεν έννοούσε να υποχωρήση. 'Ηταν άλλόντως στις πεποιθήσεις του και δεν μπορούσε να τον έπηρεάση ένας εκλογικός θρίαμβος. 'Αρνήθηκε ακόμη να μεταβή στις 'Αθήνας, διαν σύσσειη ή 'Εθνοσυνέλευσι, κι' ιδιαίτέρως ο Δελιγηρόγης, τον προσκάλεσε να πάρη μέρος στις εργασίες του Σόματος και να συντελέση με την πείρα του και τις γνώσεις του στην ψήφισι του νέου συντάγματος.

'Εγραφε δε στους πληρεξουσίους δικαιολογώντας την άρνήσι του: «*Πολιτική ενεργεια άνευ πίστεως εινε θρησκεια άνευ συμβόλου. 'Η πίστις εινε ή έμπνευσι και τὸ άθητικόν κέντρον τοῦ πολιτικοῦ άνδρος, ὡς ή άρετή εινε ή βάσις και ή γόνιμος σπορά τῆς ενεργείας του*».

'Αλλ' όταν ο βασιλεύς Γεώργιος έμαθε «*τὸν αδιάφορο χαρακτήρα*» του Ιακωβάτου και τον κάλεσε στας 'Αθήνας και τον όνόμισε μέλος του Συμβουλίου της 'Επιτροπείας, τότε ο Ζερβός ήλθε σην πρωτεύουσα και βοήθησε πολύ στο έργο της νομοθετικής άρνησιώσεως της 'Επτανήσου με το λοιπόν κράτος. Δυστυχώς, παρά τη γνώμη του, το Συμβούλιο καταρχήθηκε κι' έτσι ο Ιακωβάτος άναχώρησε για την Κεφαλλονιά, από την όποιαν ποτέ πια δεν άπομαζορνήθηκε. Οταν μάλιστα ο πρωθυπουργός Ρούφος τον παρακάλεσε στα 1866 ν' αναλάβη το ύποπργείο των 'Εσωτερικών και να πάρη μέρος στη νέα πολιτική που χωράζονταν στην 'Ελλάδα ύστερα από την 'Ενωσι και την επανάστασι, ο Ζερβός άρνήθηκε και πάλιν. Βιογραφώντας δε τον έσαπό του κι' εκθέτοντας τις οικογενειακές του περιπέτειες, έγραφε στο Ρούφο: «*Γενόμενος άνόριστος εις την εκμαστέραν ήλικίαν τοῦ βίου μου και κρατηθείς δέσμιος επί όλην έξαετιαν, άπόλεια μετά την ελευθερίαν και την καλην γείαν και τὸ στάδιον τῆς οικογενειακῆς προαγωγῆς. 'Αφρησά σύζυγον ὄγα και την εἶσον καταβεβλημένην ὑπὸ τὸν καινοχηϊόν. Παρήτησα τέκνα τρυφερά και εὐμάλλαγα, τὰ όποια εστέρησα τῆς χρηστῆς άγωγῆς. Τέσσαρα τέκνα θήλη, δύο εις ήλικίαν γάμου και ἔτερα δύο άνήλικα και τρυφερά— και τρία ἄρρενα, τὸ μὲν ενήλικον, τὰ δὲ δύο άνήλικα ἀλλ' άσκούντως άνεπτυγμένα και ή σύζυγος διατελοῦσα κηδὴ δσθενῆς. 'Ιδὸν ή φωτογραφία τῆς οικογενείας μου*».

Γεώργιος 'Ιακωβάτος, βουλευτής τῆς Θ' 'Ιοιου Βουλῆς, εις τὸν Ριζοσπαστῶν.

Την εποχή αυτή ο Ιακωβάτος ζητούσε μνησικα ενστάξι για να μπροσθη να σπουδάσει τα παιδιά του και για να ζήση τις τελευταίες του μέρες κάπως άνετα. Και το ελληνικόν κράτος ύστερα από πολλές συζητήσεις τον άντημειαρε με μιάν γλιστρούτατη σύνταξι και τον άστυγό Στανού του Σωτήρος... 'Αλλ' ή μικρή αυτή οικονομική άνακούρσι δεν έδρασε τέμια στο δεινά της μορτωτικής ζωής του Ζερβού. Νέες οικογενειακές τραγωδιες ακούσθησαν ποὺ καταστροφούσαν τη γενναία καρδιά του. Ο θάνατος, αποτέλεσμα των συνεχών στερησίσεων, άρχιζε να πληττει τ' άγαπημένα του παιδια. Στις 14 'Απριλίου 1867 χάνει την πρώτη του κόρη, την άγαπημένη του Δημαρίτη, σε ήλικία 23 ετών. Στις 13 'Οκτωβρίου 1868 ποὺ πεθαίνει το μεγαλύτερο άγόρι του ο Άριστομένης, 20 μόλις χρονών, και τον Δεκέμβριο του 1870 άλλος θάνατος παίρνει την 'Ολυμπιάδα του, στην ίδια σχεδόν ήλικία. Ο Ιακωβάτος μόνος σχεδόν συνοδούει τα παιδια του στο κοιμητήριο. Αυτά τον παρηγορούσαν κατά τους χρόνους της έσορίας του. Μ' αυτά άλληλογραφούσε με τρυφερότητα. Σ' αυτά άπέβλεπε στο μέλλον. Τόρα μόνος τα συνοδούει στο μνημα. Τα δάκρυα τρέχουν από τα μάτια του και χωρίς να θέλη οι σίχιοι φθάνουν στα χείλη του:

Όταν δεμένον εις έρμο βράχο, Και ὄτι τότε τὰ βάσανά μου 'Αγρια πάθ' μ' εἶχον μονάχο, Όλο δά πασούν και τὰ παιδια μου Δύο αίσθηματα γλυκά, Σε ζούν πλέον εἰσγυή. Μ' έπαγοροσαν στη μοναξιά μου 'Αλλ' ή έλπίδες, τὰ θνητά μου Γιατ' ήσαν πάντα στη φαντασία μου Κόρη μου βγίχαν κι' ενάντιά μου 'Η πατρις και τὰ παιδια. Γιατι αν είδα λευτεριά Μὲς την ψυχή μου κρυφά έλπίδα Πάλι ή πατριδα δεινά ὠσφέρνει Μώδιον θάρρος, πως ή πατριδα Και τὰ παιδια μου ο Χάρος παίρνει Θέλει, ναί, λευθερωθεί Τρία τέτα τρυφερά.

'Υστερ' απ' τα δυστηχηματα αυτά, ο Ζερβός ζούσε σ' άγρια μοναξιά, σχεδόν μισάνθρωπος, συνεχώς ὠστόσο εφορζομένιος πνευματικώς. Μελετούσε, έγραφε και δημοσίευσε συνεχώς όλα και νέα έργα, στα όποια ή μεγάλη του ψυχή εξέφραζε τους πόνοους της, τους ήρωικούς άγώνους της, τους θυμούς και τα φευλλώδη πάθη της. Ο Ιακωβάτος μέχρι την τελευταία του στιγμή υπήρξεν ένας άνθρωπος γιομάτος άνησυχίες, ιδεολόγος, ακατάβλητος παλασιτής.
 ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ